

KAPITALIST REDKE VRSTE, SAJ SE OD DRUGIH MOČNO RAZLIKUJE

Bogataš, o katerem še sosedje lepo govorijo

Janez Škrabec, 45-letni direktor in lastnik podjetja Riko, velik del dobička namenja slovenski kulturi, umetnosti, športu, pa tudi rodni Ribnici ter se zavzema za družbo brez velikih socialnih razlik

Bojan Glavič

Janez Škrabec je eden najuspešnejših slovenskih podjetnikov in posledično eden od najbogatejših Slovencev. A se od tipičnih kapitalistov, ki jih praviloma zanima le dobiček, močno razlikuje. Odločno nasprotuje prevelikim socialnim razlikam, velik del dobička pa ob zgledni skrbi za zaposlene, rodno Ribnico, umetnike in športnike namenja še skrbi za slovensko kulturno dediščino, v kateri nikakor ne vidi odvečnega stroška. Nič čudnega torej, da se je kot edini Slovenec znašel v knjigi angleškega avtorja o sodobnih človekoljubih. Z ljudmi, kot je lastnik in direktor podjetja Riko, bi tudi v današnjih vse manj obzirnih časih lahko imeli bolj prijazno družbo, kot nam jo obetajo preštevilni povzpneti, ki jih zanima le lasten žep.

Priznanje, ki godi

Ste eden redkih bogatih Slovencev, o katerih sosedje v domačem kraju govorijo lepo, ne pa sicer za Slovence značilno zavistjo. Očitno znajo ceniti, da je podjetje Riko že pod vodstvom vašega očeta preživljalo pol Ribnice in da je tudi zdaj zelo vpeto v oko-

lje.

»To me zelo veseli, ker mi veliko pomeni. Priznanje godi vsakomur, navsezadnje smo vsi krvavi pod kožo in delamo iz raznih motivov, tudi zaradi uveljavitve. Posebej lepo je, če tvoje delo opazijo v kraju, iz katerega izviraš. V Ribnico se želim vračati vse življenje, zato si ustvarjam še trdnjše povezave, ki me bodo peljale tja. Zame je prava sreča, če lahko počneš stvari, ki jih imaš rad in te zanimajo, po naključju pa so zraven še družbeno koristne in jih ljudje odobravajo.«

Po zaslugi vaših vlaganj je Škrabčeva domačija postala kulturno središče, znana so tudi vaša številna pokroviteljstva kulturnih dogodkov po vsej Sloveniji. Od kod ta ljubezen do kulture in čut za družbeno odgovornost?

»Zamisli se obnovitev domačije se mi je porodila, ko sem bil na eni od poti v Rusijo navzoč na tiskovni konferenci, ki jo je nekdanji ruski premier Igor Gajdar pripravil v muzeju v Ekatarinburgu, od koder izvira njegov ded, znani pisatelj. Utrnilo se mi je, da tudi jaz lahko kaj takega naredim v hiši svojega imenitnega praprastca, ki je bil največji jezikoslovec 19. stoletja in oče slovenske fonetike (pater Sta-

nislav Škrabec, op.a.). Glede vlaganj pa – če malce filozofsko pogledaš na svet, vidiš, da je vse minljivo. Bogastva v delnicah so se na borzah v nekaj mesecih prepolovila. Seveda je treba vlagati v podjetje, ki ti daje dolgoročno perspektivo, a ne smeš pozabiti, da na svetu nisi sam in da ti je pri uspehu marsikdo pomagal, zlasti družina in domači kraj. Lepo je, če se zaveš, da smo tisti srečneži, ki smo bolj uspeli kot kdo drug, dolžni več dajati kot kdo drug. V času globalizacije je ena primerjalnih prednosti Evrope naša kultura. Nikjer v svetu ni toliko raznolikosti in kulturnega bogastva in to je treba vpeti v naše delo in izdelke. V Rikovi zgodbi želim poslovnim partnerjem pokazati, da nam ni vseeno za zgodovino, s tem pa hkrati pridobim njihovo zaupanje. Vidijo tvoje korenine in se zavejo, da nisi slučajno tu in da jim ne boš zbežal z denarjem na Kajmanske otoke. Da smo na pravi poti, se mi je potrdilo lani ob obisku McLarnove tovarne v Angliji. Videl sem, da je v proizvodni dvorani zelo malo proizvodnje, veliko pa kulture. Dvorana je višek angleške arhitekture, v njej je ogromno skulptur, njihovo delo pa je v bistvu le predelava mercede-

sev, ki že skoraj narejeni pridejo iz Stuttgarta. A te so sposobni prodati za trikratno ceno prav zato, ker dobijo pridih McLarnove zgodbe. V Sloveniji si moramo prizadevati za čim več takih zgodb, ki jih najdemo v naši zgodovini, tradiciji, kulturi ...»

Zadovoljen delavec bolje dela

Od vaših zaposlenih ni slišati žal besede čez direktorja, tudi ko vas ni zraven. Kako skrbite za njihovo zadovoljstvo?

»Normalno je, da mora podjetje ustvarjati profit, a to je na dolgi rok možno le, če so zadovoljni tako kupci kot sodelavci, pa tudi okolica. Moje podjetje temu kar ustreza.

Zakaj ne bi sodelavcem omogočil, da jim je v službi čim lepše, saj bodo na ta način lažje dobro delali. Človeku je treba povedati, kaj želiš od njega, a mu nato dati veliko svobode, da to naredi. Če mu daš vedeti, da lahko pri tem naredi tudi napako in da ne bo tragična zanj, je pa še veliko bolje.«

Slišali smo, da je tudi vaš oče (Stanislav, ustanovitelj nekdanjega Rika, op.a.) imel podoben odnos in skrb do zaposlenih ter da ga je zelo prizadelo, ko je zaradi razpada sovjetskega in jugoslovanskega trga podjetje moralo v stečaj. A sredi 90-ih ste ga deloma obudili in je zdaj zgodba o uspehu. Oče mora biti prav ponosen na vas.

»Gotovo je to velik obliž zanj, saj je bil neuspeh Rika zanj prava tragedija. Zanj je bila služba na prvem mestu in je imela prednost pred družino. Riko je bil dolgo uspešno podjetje, prek njega je izvažala v Rusijo vsa jugoslovanska strojegradnja, a nenadne izgube trgov ni mogel preživeti. Zdaj oče spet prihaja v službo in mi svetuje ter uživa, ko vidi, da posli lepo tečejo. Veseli me, da je zadovoljen, saj sem navsezadnje produkt staršev. Oče me je zgodaj usmerjal, da sem se učil jezike, si pridobil svetovljanstvo, vzljubil Rusijo in se opredelil za svoje delo, za kar sem mu hvaležen.«

Za uspeh novega Rika je še ključen ruski trg, a je zdaj dejavnost precej drugačna, širša. Gradite hotele, hidroelektrarne, lesene hiše...

»Začel sem kot večina malih podjetnikov, iz nič. Sem se pa zavedal, da je blagovna znamka Riko lahko dosti vredna in sem jo od stečajnega upravitelja odkupil za majhne denarje. Takrat sem bil edini zaposlen, pa mogoče še tajnica. Pokazala se je priložnost za posle z Rusijo, kjer smo sodelovali s strojegradnjo in avtomobilsko industrijo, kasneje smo začeli ponujati še storitve inženiringa in zdaj poskrbimo za celotno tehnološko rešitev na ključ. Danes šteje Riko v Sloveniji okrog 50 ljudi, ob tem smo pomemben lastnik mariborske Livarne, imamo

gradbenike in vzdrževalce v Rusiji ter strateško povezavo z zadrskim SAS. Znamo tudi integrirati slovensko znanje, ki ga posredujemo v Rusijo.«

Vodka je le še mit

Kakšna je skrivnost uspeha v Rusiji? Časi, ko je bilo za uspešno pogajanje treba biti vzdržljiv pivec vodke, so menda mimo. Pravzaprav si vas težko predstavljam pri čem takem.

»Najbolj priljubljena pijača pri ruskih poslovnih je zdaj zeleni čaj, tisto o vodki je le še mit. Ambiciozni ruski poslovneži kot vsi drugi vedo, da je zaradi neverjetnega tempa treba biti spočit, zdrav in vzdržljiv. Preveč vina ali vodke bi vzelo moči in zmanjšalo sposobnosti, zato si v tem poslu tudi v Rusiji redkokdo privoščijo preveč.«

Nekako si tudi ne predstavljam, da kdaj res glasno zavpijete ali zakolnete. Se spomnite, kdaj vas je nazadnje kaj pripravilo do tega?

»Res me redko kaj spravi iz tira. Z leti si že toliko izkušen in veš, da se nobena juha ne poje tako vroča, kot se skuha. Vse poskušam reševati na miren način, s kompromisi in dogovori. Bolje je biti zadržan kot agresiven. So pa tudi ljudje, pri katerih zaleže le povzdignjen glas, a tudi tu se je treba znati kontrolirati.«

Stran / Page: 11

Doseg / Reach: 411000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 1390 cm2

3 / 5

Sloviti ruski dirigent Valerij Gergijev (levo) je kljub polni zasedenosti z dirigiranjem Orkestru Marijinskega gledališča, Londonskemu simfoničnemu orkestru in Rotterdamski filharmoniji po zaslugi Janeza Škrabca (desno) že večkrat nastopil v Sloveniji. / foto: Nada Mihajlovič

Se tudi ob olimpijskih igrah in kakšnem ponesrečenem nastopu niste razburili?

»Nič tragičnega ni v tem. Predvsem sem ponosen, da smo tako uspešni v športu. Po medaljah so za nami tudi nekdanje republike, a se veselim tudi njihovih uspehov, saj imam v družbi hrvaškega partnerja. Motijo me skaljeni odnosi med državama, saj nismo nikoli v zgodovini imeli resnih problemov. Tisoč let ni bilo meje med nami in kmalu je spet ne bo še za nadaljnjih 1000 let. Sicer se s športom raje ukvarjam kot ga gledam na TV. Prek podjetja pa podpiram šport v Ribnici, kjer se je rokometni klub spet uvrstil v prvo ligo. To lahko pritegne mlade k športu, kar je velika vrednota. Športni duh in fairplay prideta prav v življenju in poslu.«

»Glej no, Omar Sharif,« se sogovornik nenadoma zazre v eno od treh TV plazem, ki v njegovi pisarni ves čas tiho predvajajo poročila CNN, BBC in ruske TV. »Pri osmih letih sem si ogledal film Dr. Živago, ki me je fasciniral, prav tako Omar Sharif, ki je bil v tem filmu odličen. Letos sem ga celo srečal in spoznal v Franciji. Lahko bi rekel, da sem tudi prek Hollywooda vzljubil Rusijo,« pove. Skoraj hkrati se na drugi TV pojavi še en njegov dober znanec, sloviti ruski dirigent Valerij Gergijev, ki je po njegovi zaslugi pred dnevi nastopil v Ljubljani.

Rusija je res vaša ljubezen, tudi njena umetnost in kultura, kar kaže sponzoriranje mnogih koncertov ruskih umetnikov pri nas.

»Spoštujem vse kulture in narode, fino pa je, da sem se zaljubil v Rusijo, ker kot Slovan lahko veliko bolj spoznam njeno kulturo, kot če bi se zaljubil v kitajsko ali kako drugo kulturo. To mi olajša tudi stike in uspeh v Rusiji. Ta bi bil še večji, če bi tam preživel več časa. Sprva sem bil prepričan, da bom tam ostal več let kot predstavnik kakšnega podjetja, a sem postal podjetnik in je bilo glavno delo treba opraviti tu. Imam pa v Rusiji veliko prijateljev in sem z njo zelo povezan.«

Proti razslojevanju

Ste velik esteta, pa tudi omikan in uglajen kot malokdo. Je to kdaj komu v poslovnem svetu, kjer je tudi precej robotih ljudi, šlo v nos? Vam je morda kdo očital, da se »preveč nosite«?

»Direktno ne, verjetno pa je kdo pomislil tudi kaj takega. Nikoli ne moreš biti vsem všeč. Dobro je, če imaš do sebe določeno distanco. Ne smeš biti preveč pod vtisom, ko te hvalijo, niti preveč razočaran, ko te grajajo. Kdor hoče biti vsem všeč, nazadnje ni všeč nikomur. Če si zvest samemu sebi, pa na dolgi rok večina le spozna, da vse delaš z dobrimi nameni. In če neizogibne napake niso preveč tragične, je vse kar v redu.« (smeh)

Ste uspešen kapitalist, a radi poudarite, da ste po prepričanju levičar, ki nasprotuje velikim socialnim razlikam. Odkrito ste nasprotovali tudi enotni davčni stopnji, čeprav vam osebno ne bi škodila. Kakšen model družbe si želite v Sloveniji?

»Všeč mi je skandinavski model, ki se mu je Evropa večinoma kar približala. Velike socialne razlike so slabe, saj slej ko prej porajajo velike konflikte v družbi. V ZDA v nekaterih četrtih sploh ne moreš stopiti iz avta, da se ti ne bi kaj zgodilo, po drugi strani pa so v bogatih četrtih zelo varovani, kar bogatašem prinaša velike stroške. Zakaj ne bi teh sredstev, ki jih dajejo za varnost, raje že prej namenili za davke, država pa bi z njimi poskrbela za zmanjšanje revščine in kriminala. Sloveniji je za zdaj kar uspevalo, da ni prevelikega razslojevanja, saj podatki kažejo, da ima trenutno le Danska bolj homogeno socialno strukturo.«

Se kaj bojite, da bi se to poslabšalo in da bi izgubili priložnost za kapitalizem s človeškim obrazom? Kot smo svojčas imeli najboljše model od socialističnih držav, bi lahko imeli tudi najboljšega od kapitalističnih, a se zdi, da nekatere potrebne stare vrednote

kot solidarnost in družbena osveščenost malce na silo izginjajo iz teh prostorov.

»Ja, bojim se, da bo to izginjalo. Prizadeval si bom, da se razlike ne bi povečevale in da bomo še naprej družbeno odgovorni ter prispevali h kvaliteti življenja. Mislim, da imamo Slovenci vgrajen samoobrambni mehanizem in da resnega poslabšanja zato ne bo. Ob tem pa upam tudi, da bo več podjetništva po zaslugi nove, bolj drzne generacije. Zdaj nas je preveč strah neuspeha. Ko nekemu spodleti, ga radi označimo za luzerja. Na neuspeh je treba gledati kot na avans za bodoči uspeh. Pomembno se je znati pobrati in nadaljevati in to ob podpori, ne pa sesuvanju ljudi. Tega se bomo morali naučiti. In tudi če se bodo mala podjetja lepo razvijala, upam in mislim, da se Slovenci ne bomo preveč razslojevali.«

Čeprav pri sedanji vladi to ni ravno v čisljih, niste nikoli skrivali, da

ste član Foruma 21 in da zelo cenite njegovega ustanovitelja. Vseeno se zdi, da imate s to vlado spodobne odnose in tudi tiskanju vinjet, ki ga je na razpisu dobilo vaše podjetje, nihče ni nasprotoval.

»Imam zelo dobre izkušnje, moram reči. Korektno je bilo ocenjeno, da smo oddali najbolj konkurenčno ponudbo in nobenih pritiskov ali nagajanj ni bilo.«

Kaj pa menite o uvedbi vinjet in njeni dolgoročni vzdržnosti za proračun?

»To težko ocenjujem. Upam, da imajo računico. V svetu je dovolj izkušen, kaj je najoptimalnejše. Predvsem ne potrebujemo sistemov, ki bi za vzdrževanje porabili preveč denarja. Marsikatera rešitev, o kateri zdaj razmišljajo, gre v to smer.«

Skrb za jezik

V pogovoru z vami ni moč spregledati vaše brezhibne slovenščine, brez slovničnih napak in dialekta.

Zasluga vašega prednika?

»Zelo prizanesljivi ste. Če sebe poslušam na TV, sem kdaj kar razočaran nad sabo. No, morda sem za svojo slovenščino lahko malce hvaležen tudi novinarjem, saj preberem zelo veliko člankov. Nasploh je treba veliko brati in zavestno delati pri izboljševanju besednega zaklada, oblikovanju in artikuliranju misli. Ne skrivam, da grem pred kakim javnim nastopom do Ajde Kalan in pri njej parkrat preberem besedilo. Odtlej je bistven napredek.«

Da je vaša družina iz posebnega testa, po svoje priča to, da je vaš brat Staš ostal ljubitelj narave in živali še potem, ko je nedavno preživel napad medvedke in ji je še v bolnici stopil v bran pred lovci. Je že okreval in kako je dogodek vplival na vas?

»Seveda sem se zelo ustrašil in sem zelo vesel, da je prebrodil posledice. V Ljubljani radi rečemo, naj bodo gozdovi polni medvedov, saj nimamo stika z njimi, ko pa je pred leti medved prišel na Ig, smo naredili pravo hajko. V vaseh pa medvedje prihajajo do hiš vsak dan in ljudem ni prijetno, čeprav so napadi zelo redki. Po drugi strani je Staš ležal na urgenci poleg gospoda, ki je šel na jogging in ga je povozil avto, v bolnici pa je ostal še par mesecev dlje kot brat. Zato me niso navdušile pobude, da zdaj moramo kaj narediti proti zverem. Brata podpiram v njegovih izjavah, se pa zavedam, da ni vse enoznačno.«

Vaših priljubljenih izletov na Šmarno goro pa to ne bo zmanjšalo.

»Medvedov tam na srečo ni. Sicer pa pravijo, da so najhujša zver zdaj klopi. Vsekakor imamo z vsemi temi gozdovi in parki redke privilegije, ki ga marsikje nimajo več.«